

Jaarverslag 2025

IVN Mark & Donge Jaarverslag 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Wandelingenwerkgroep	3
Cursuswerkgroep	10
Grijs, Groen en Gelukkig	12
Natuurtuin Oranjepolder(het Domein)	14
Werkgroep Informatie Kraam (WIK).....	15
Vogelwerkgroep.....	17
Spitsmuizen.....	25
Torenavalken	30
Natuursignalen.....	34
Fotowerkgroep.....	36
Pluisgroep	38
Insectenwerkgroep	40
Werkgroep Ruimtelijke ontwikkeling	45
Werkgroepenoverleg	48
Bestuur.....	49
Algemene Ledenvergadering en jubilarissen.....	51
Website, Ons IVN en Social media.....	52
Ledenadministratie en contributie	54

Voorwoord

Net voordat ik dit stukje ga schrijven, lees ik in NRC een artikel over “Marketeers loslaten op de klimaatmoeheid”. De schrijfster heeft 10 marketeers gevraagd hoe ze met het publiek zouden communiceren over duurzaamheid en klimaatverandering.

Ik ga het artikel hier niet overschrijven, maar duidelijk is dat er geen consensus is over hoe je dit moet aanpakken. Als er dan toch één element is dat vaak terugkomt, is het wel het “What’s in for me” principe. Mensen kijken toch graag naar wat iets hen oplevert; hoe worden ze er beter van. Ik denk dat we hier als educatieve natuurvereniging zeker iets mee kunnen. Want van natuur kan je beter worden. Letterlijk en figuurlijk.

In de natuur kan je ontspanning zoeken, fietsen, wandelen. De natuur geeft ons biodiversiteit die we nodig hebben voor onze landbouw en ter voorkoming van plagen. Genoeg redenen dus om die natuur goed te beschermen. Om natuur te kunnen beschermen heb je ambassadeurs nodig, mensen die natuurbehoud steunen en het nut hiervan begrijpen.

De wandelingen, cursussen en excursies die werkgroepen organiseren, de natuurtuin, het struinen, het werk van GGG, de jeugdgroepen etc. leiden tot deze ambassadeurs.

In feite kan je al deze activiteiten plaatsen onder de noemer “natuurmarketing”.

Van continue slechte berichten over natuur, milieu en klimaat worden mensen inderdaad klimaatmoe. Ze kunnen er niets aan doen, het is niet voor hen, het is ver weg.

Maar wij kunnen de natuur op een positieve wijze dichtbij de mensen brengen. Geen klaagzang, maar een mooie beleving, extra kennis en een perceptie van “Ja, hier moeten we zuinig op zijn”. We zijn daar in het afgelopen jaar door een groot aantal activiteiten zeker in geslaagd. Als we dit beeld vasthouden, doen we zeker iets goeds voor de natuur en onze wereld.

Peter van der Ark
Voorzitter

Wandelingenwerkgroep

Het kernteam

Het kernteam heeft een tijd lang te kampen gehad met onderbezetting, maar daar is dit jaar gelukkig verandering in gekomen. Vorig jaar bestond het team uit zes leden en daar zijn nu vier enthousiastelingen bij gekomen. Dit betekent dat we ook nieuwe activiteiten kunnen ontplooiën.

Het team vergadert zes keer per jaar. We komen tegenwoordig om de twee maanden bijeen bij iemand thuis, omdat we op die manier op kosten voor zaalhuur kunnen besparen. Daarnaast vindt er nog regelmatig overleg plaats via de mail of de app.

De Persgroep wordt gevormd door Anke Bloemsaat, Coby Stapel en Lieneke Steijn. Zij zorgen voor onze teksten met foto's op de website en versturen de informatie naar de media ter publicatie. Coby heeft de gebiedsomschrijvingen onder haar hoede en werkt die waar nodig bij. Anke informeert de aangemelde gidsen per wandeling. Anke zal in 2026 Jos de Mooij inwerken om samen de persberichten samen te stellen en te versturen.

Marjan Auwerda houdt zich bezig met de aangevraagde wandelingen en gidsenactiviteiten. Ze coördineert en verwerkt de binnengekomen aanvragen voor wandelingen, organiseert de gidsenbijeenkomsten en het uitje en informeert de gidsen over activiteiten.

Marjo Zodenkamp is onze man van de publiciteit. Hij ontwerpt de verschillende folders en de cadeaubon en heeft contact met de drukkerij. Daarnaast maakt hij vele kilometers door het hele gebied van Mark en Donge om deze folders te bezorgen bij bibliotheken, buurtcentra, horecagelegenheden en andere plaatsen waar potentiële belangstellenden voor onze wandelingen zich op zouden kunnen houden.

Nicole Lucassen is dit jaar ons team komen versterken en ontwikkelt nieuwe initiatieven. Ze onderhoudt contacten met de webmaster en met de redactie van Natuursignalen om onze activiteiten meer onder de aandacht te brengen. Zij kwam met het idee om een IVN-cadeaubon te ontwerpen, zodat mensen elkaar of hun personeelsleden een groeps-wandeling met gids cadeau kunnen geven. Momenteel onderzoekt zij of we in de toekomst ook kunnen gidsen vanaf het water om bijvoorbeeld vanuit de singels van Breda iets te vertellen over onze groene kades. Ze onderhoudt ook de contacten met Klup, een organisatie voor 50+ers die op zoek zijn naar sociale contacten en activiteiten. Zij regelt de deelname van Klup-leden aan onze wandelingen.

Onze administratie wordt verzorgd door Miranda Nijdam. Zij houdt allerlei gegevens bij over onze natuurwandelingen, zoals het aantal deelnemers per wandeling. Zij houdt ook onze centrale agenda bij.

Frank van Beek en Rina van der Meulen zijn ook nieuw in ons team. Zij brengen ideeën in en zijn actief waar nodig. Evenals Marjo en Miranda staan zij vaak in de kraam waar zij vooral aandacht vragen voor de zorg voor egels.

De planning van de natuurwandelingen is al jaren in goede handen bij Peter Schaft. Hij heeft hierover zeer regelmatig contact met de (hoofd)gidsen. Na het vertrek van onze vorige coördinator heeft hij ook die taak op zich genomen. Daarbij heeft hij ook contact met andere organisaties om te zoeken naar mogelijkheden om samen te werken.

Natuurwandelingen 2025

In 2025 hebben we in totaal maar liefst 54 activiteiten voor publiek georganiseerd. Dit waren voornamelijk natuurwandelingen, maar we hadden ook een nachtvlindernacht, presentaties en een postenwandeling. Van de geplande wandelingen hebben we er drie moeten annuleren vanwege de weersomstandigheden. Aan onze activiteiten hebben ongeveer 1700 mensen meegedaan en dat zijn er bijna 700 meer dan vorig jaar. Hieruit mogen we concluderen dat we een steeds grotere groep weten te bereiken.

In november 2024 heeft een nieuwe lichting het diploma van natuurgids in ontvangst mogen nemen. Velen zijn dit jaar voor het eerst alleen of in duo's gaan gidsen. Om de stap naar zelfstandig gidsen te ondersteunen hebben we hen de mogelijkheid geboden om ook mee te gaan bij de voorbereiding van andere wandelingen. Op die manier konden zij extra kennis opdoen en leren van andere, soms meer ervaren, gidsen.

In totaal zijn er dit jaar zo'n 50 natuurgidsen eenmaal of vaker actief geweest.

Nieuwe wandelingen

Het kernteam is blij met gidsen die zelf met nieuwe ideeën komen, initiatieven nemen en die tot uitvoering brengen. Dat gebeurde in 2025 enkele malen.

Op de woensdag na carnaval gingen gidsen met kinderen en hun ouders op ontdekkings-tocht in en rond het speelbos Boeverij in het Mastbos. Aan zo'n activiteit tijdens de krokusvakantie bleek behoefte te bestaan, want 30 mensen meldden zich aan.

Een paar nieuwe gidsen die in Rijen wonen, besloten aan te sluiten bij het evenement Rijen Ruikt en organiseerden een aantal korte wandelingen aldaar. Het was een prachtige manier om mensen kennis te laten maken met de activiteiten van het IVN.

Vier andere nieuwe gidsen besloten om op de Dag van de Stilte, op 26 oktober, een stilte-wandeling te houden op landgoed de Hondsdonk. Het werd met 12 aanmeldingen geen grote publiekstrekker, maar zowel de gidsen als de deelnemers waren erg enthousiast.

Een nieuwe gids heeft het initiatief genomen om weer een wandeling in de Hoge en Lage Vucht uit te zetten.

Bijna al deze wandelingen krijgen in 2026 een vervolg.

Toppers en tegenvallers

De wandeling in de tuin bij Toon Thielen was evenals voorgaande jaren een groot succes. Ondanks de stortbuien die ons dit jaar op deze voorjaarsdag teisterden, konden we 80 deelnemers begroeten.

De eindejaarswandeling bij de Duiventoren is dit jaar omgedoopt tot “snertwandeling”. Bij deze wandeling werd de tuin van Toon altijd al aangedaan, maar dit jaar lagen begin- en eindpunt daar. Toon zorgde altijd al voor warme chocomelk en glühwein, maar nu konden mensen zich daar ook tegoed doen aan een kop (vega)snert. 50 wandelaars maakten daarvan graag gebruik. Het werd een sfeervolle activiteit dankzij het enthousiasme en vele werk van gastheer Toon en natuurlijk al onze vrijwilligers. Bij beide evenementen in de tuin van Toon waren de IVN-kraam en de egelopvang aanwezig, die mooi gebruik konden maken van een plekje in de droge en warme kas.

De familiewandelingen zijn dit jaar ook goed bezocht. De sporenwandeling in het voorjaar trok 30 bezoekers en die in het najaar 42. De familiewandeling op zoek naar vruchten en zaden die dit jaar voor het eerst werd georganiseerd trok 29 mensen.

Het bezoekersaantal bij de paddenstoelenwandelingen in Dorst viel vorig jaar enorm tegen, maar dit jaar was het enthousiasme voor deze activiteit als vanouds. 160 mensen wandelden mee en genoten daarvoor of daarna nog bij de kraam, die zich overigens ook kon verheugen in grote belangstelling van andere bezoekers van de boswachterij. Dit was wederom een mooie manier om het IVN onder de aandacht van het publiek te brengen.

In augustus was er bij landgoed Wolfslaar te Breda een zintuigenwandeling waarvoor zich ook mensen met een visuele beperking aan konden melden. Bij de start werd de groep verdeeld in twee groepen bestaande uit per groep ziende en visueel beperkte wandelaars en drie gidsen. Tijdens de wandeling stond men regelmatig stil om vooral te horen, ruiken en voelen. Het was apart om het verschil te voelen tussen het blad van een esdoorn en een hazelaar; het ene blad voelde veel warmer aan dan het andere. Alle deelnemers waren erg enthousiast over deze opzet, vooral omdat de interactie tussen de zienden en de visueel beperkten voor ieder erg leerzaam en verrijkend was. Visueel beperkten zouden graag vaker deel willen nemen aan onze activiteiten. De wandelingenwerkgroep onderzoekt inmiddels de mogelijkheden daartoe.

Ook de (stads)plantenwandeling bij de Heilige Driehoek was met 32 deelnemers een succes mede door de vele aanmeldingen vanuit Klup. De najaarswandeling in het Markdal in samenwerking met Vereniging Markdal was heel snel volgeboekt. 47 mensen wandelden met een gids van het IVN en een gids van de Vereniging langs verschillende posten. De plantenwandeling in Wolfslaar overtrof met 48 ook de verwachting qua bezoekersaantal.

De gebieden die elk jaar populair zijn, zijn het Mastbos, Oosterheide en het Markdal. De tegenvallers waren voornamelijk de wandelingen die plaatsvonden aan de rand van het gebied waar wij actief zijn. Bij het Labbegat meldden zich slechts 5 mensen en in 's-Gravenmoer slechts 11. Ook viel het aantal bezoekers tegen bij de voorjaarswandeling van het Uivenhoutse Bos.

Wandelingen op verzoek

We hebben 9 aangevraagde wandelingen gehad in 2025 en 2 lezingen. Dit zijn er een stuk minder dan in eerdere jaren: in 2024 deden we 26 wandelingen op verzoek; in 2023 waren dat er 16. We hebben niet kunnen achterhalen of de terugloop te maken heeft met de veranderde prijs voor deze wandelingen. Het opgehaalde budget is € 925,- Mede vanwege deze terugloop zijn we aan het kijken of cadeaubonnen een optie zijn om de aanvragen meer te stimuleren.

Jaarlijks krijgen we een aanvraag voor 2 wandelingen van GoodMood Breda, een organisatie die studenten met elkaar en met Breda kennis wil laten maken. Ook komt Zomerschool Oosterhout jaarlijks bij ons voor een wandeling tijdens hun zomerprogramma voor 50-plussers. Verder vielen wandelingen op voor schoolkinderen op kamp (leeftijd rond 17 jaar) en voor statushouders. Bij deze wandelingen hebben we het tarief voor de wandelingen aangepast, omdat er minder te besteden is door deze doelgroepen.

Er is in het afgelopen jaar wel vaker geïnformeerd naar de mogelijkheden voor een wandeling op verzoek, maar om onduidelijke redenen zag de aanvrager er dan toch vanaf.

Gidsenbijeenkomsten en -uitje

Ook dit jaar organiseerden we weer een aantal bijeenkomsten voor gidsen. Het doel van deze avonden is tweeledig. Ze bieden gidsen de mogelijkheid elkaar te ontmoeten en ervaringen en ideeën uit te wisselen. Daarnaast nodigen we een gast uit die een presentatie houdt in het kader van de bijscholing. Tot onze verbazing loopt het geen storm op dergelijke avonden, maar we kunnen er maar niet achter komen wat gidsen ervan weerhoudt om deze bijeenkomsten te bezoeken.

Afgelopen jaar kwamen we drie keer bijeen. Vanwege de geringere kosten verhuisden we van de Wegwijzer naar het leslokaal bij Boerderij Wolfslaar. Voor de drankjes zorgden we zelf, waardoor we ook daarop konden bezuinigen.

Ook de sprekers hebben ons niet voor hoge kosten geplaatst. Ze kwamen graag en waren tevreden met een kleine attentie. Hans van Dijk kwam vertellen hoe je een landschap kunt lezen. Zijn verhaal kreeg een vervolg in een wandeling met hem op de zaterdag na de lezing. Joost Barendrecht kwam vertellen over Breda National Park City en Raymond van Breemen gaf ons meer uitleg over de boomkikker bij de Gilzewouwerbeek.

Gidsenuitje

Op 31 augustus togen we met 27 gidsen naar de Van Dixhoorndriehoek, een jong duingebied met stuifduinen, vochtige valleien en begroeide passages bij Hoek van Holland. Jaap Tromp van het Zuid-Hollands Landschap was onze gids aldaar. Omdat de groep te groot was, nam ook Peter Schaft een aantal mensen onder zijn hoede. Alhoewel hij hier niet “thuis” is, wist hij zich prima van deze taak te kwijten.

Het jaarlijkse uitje is een mooie gelegenheid om eens met andere gidsen van gedachten te wisselen. Daarnaast is het plezierig en leerzaam om een keer te wandelen in een ander soort gebied.

Rond het middaguur stalden onze organisatoren, Marjan Auwerda en Nicole Lucassen, de meegebrachte etenswaren en drankjes uit aan de boulevard, opdat we de inwendige mens konden versterken. Daarna brachten we nog een bezoek aan het Keringhuis en de Maeslantkering.

Ook in 2026 staat er weer een uitstapje voor gidsen op het programma.

Promotie

Zoals eerder vermeld, worden onze wandelingen onder de aandacht van het publiek gebracht door teksten op de website en in de media. Bij openbare gelegenheden in onze regio liggen folders die potentieel geïnteresseerden mee kunnen nemen.

Na de coronapandemie verkeerden we in de veronderstelling dat we in deze gedigitaliseerde wereld geen flyers meer nodig hadden. Dit bleek een misvatting. Marjo heeft een dataflyer ontwikkeld voor vier maanden die bij wandelingen wordt uitgedeeld. Bezoekers stellen het op prijs op deze manier op de hoogte gebracht te worden van ons programma voor de komende tijd.

De Oosterhoutse Radio- en Televisiestichting (ORTS) reageert regelmatig op onze berichtgeving in kranten over wandelingen. We worden dan gebeld met de vraag of we een interview willen geven. Op die manier konden we op de radio meer bekendheid geven o.a. aan de poeziewandeling in het Slotpark van Oosterhout.

Redelijk onverwacht kwamen we aan meer publiciteit dankzij BN DeStem. Journalisten bezochten de avond over vleermuizen en nachtvlinders in de Pannenhoef en dat leverde een leuk artikel op.

Nacht van de Nacht 2025

De Nacht van de Nacht was dit jaar met 122 deelnemers weer uitverkocht en wederom een succes. De formule van een wandeling in het donker met verschillende posten en een gezellig start- en eindpunt met vermaak en informatie blijkt populair te zijn.

Dit jaar was bijna 90% van de bezoekers nieuw in vergelijking met het jaar daarvoor. De entree van € 5 blijkt geen belemmering te zijn. Sterker nog: van de mensen die vooraf betaald hadden, kwam meer dan 10 % niet opdagen. Dit geeft toch wat ruimte voor volgend jaar om het maximale aantal bezoekers te verhogen.

We werkten dit jaar niet samen met de Legendejagers zoals in voorgaande jaren. De nadruk kwam meer te liggen op het verstrekken van informatie en minder op spektakel. IVN Dintel- en Marklanden en Kiemkracht Drimmelen leverden weer wel een aandeel. We willen vooral veel aandacht voor de nacht en de duisternis. Het evenement moet ook aantrekkelijk zijn en blijven voor kinderen, die dit jaar bijna 40% van het aantal bezoekers uitmaakten.

Voor de volgende editie in 2026 willen we het aantal posten wat verminderen om de wandeling te verkorten. De startplek willen we nog aantrekkelijker maken met naast de kraam en de egelopvang andere punten waar iets te leren en te zien valt, zodat het wachten op vertrek van de groep nog aangenamer wordt. Belangrijk blijft de focus op de nacht en op kinderen.

Samenwerkingen 2025

De Kraamafdeling van het IVN vindt haar oorsprong in de wandelingenwerkgroep, maar leidt nu een zelfstandig bestaan. De samenwerking blijft echter uitstekend en de aanwezigheid van de kraam is bijzonder waardevol bij diverse activiteiten, zoals in de Tuin van Toon Thielen, bij de paddenstoelenwandeling en bij de Nacht van de Nacht.

Met IVN Dintel- en Marklanden hebben we dit jaar vier gezamenlijke wandelingen georganiseerd. De eerste liep qua samenwerking vrij stroef, maar we hebben de strubbelingen op kunnen lossen. Bij de volgende wandelingen verliep alles soepel en in goede harmonie.

Daarnaast hebben we met IVN Dintel- en Marklanden twee avonden georganiseerd over vleermuizen en nachtvlinders. Zowel in de Oranjepolder als in de Pannenhoef konden mensen een presentatie volgen over deze dieren, op pad met een gids met batdetector om vleermuizen op te sporen en op een verlicht laken de nachtvlinders bewonderen. Dit zal in 2026 een vervolg krijgen waarbij dan ook de egels de broodnodige aandacht gaan krijgen.

We hebben een nieuwe doelgroep deelnemers aan kunnen boren met Klup, doordat Nicole onze activiteiten bij de leden onder de aandacht brengt.

Ook dit jaar hebben we weer prettig kunnen samenwerken met Kinderboerderij Wolfslaar tijdens de Nacht van de Nacht.

Tijdens die Nacht gaf ook kunstenaar Lola Schot weer acte de présence. Zij laat deelnemers op geheel eigen wijze de natuur beleven en we hopen dus ook in de toekomst nog vaker met haar samen te werken.

Vooruitblik 2026

Het komende jaar hopen we onze cadeaubon te presenteren. We blijven werken aan promotie en hopen ook onze aangevraagde wandelingen een impuls te geven.

Daarnaast willen we naast wandelend ook op andere manieren met mensen op pad. We hebben al twee fietstochten gepland waaronder een tocht langs verschillende ooievaarsnesten. We onderzoeken de mogelijkheden om in Breda te gidsen vanaf de boot.

Vanaf 3 mei gaat de natuurtuin van de Oranjepolder op zondagmiddagen open. We willen van die openstelling een feestelijk evenement maken met verschillende posten in de tuin. De medewerkers van de Oranjepolder, de Kraamafdeling, de egelopvang en de Wandelingenwerkgroep gaan een aandeel leveren.

We zijn voortdurend op zoek naar samenwerking met andere organisaties. Hierdoor kunnen we onze deelnemers (kosteloos) meer bieden en kunnen we beschikken over meer kennis en mogelijkheden ter plekke. Bovendien laten we op die manier meer mensen kennismaken met de activiteiten van het IVN. Met de volgende organisaties wordt al aan een gezamenlijke activiteiten gewerkt:

- Plukroute Princenhage, twee wandelingen met posten
- Heemtuin Rucphen, activiteit tijdens open-tuinen-dag
- Werkgroep Lage Vuchtpolder, samen wandelingen organiseren
- IVN Dintel- en Marklanden, vier activiteiten in verrassend mooie natuurgebieden
- Vereniging Markdal, wandeling op Wereldwaterdag

Aandachtspunten voor 2026

- We willen onderzoeken hoe we onze activiteiten inclusiever kunnen maken. Daartoe hebben we nu al contact met Visio om te kijken of we meer kunnen doen voor mensen met een visuele beperking.
- We willen meer gaan samenwerken met groene organisaties maar mogelijk ook met groene ondernemers, bijvoorbeeld bij de Nacht van de Nacht.
- We willen ruimte geven aan gidsen en leden van het kernteam om initiatieven te ontplooiën binnen het kader van de WWG, bijvoorbeeld wandelingen/ activiteiten opzetten in een nieuw gebied, met een ander thema of met een andere invalshoek.
- We willen wandelingen organiseren die iets extra's bieden, zoals postenwandelingen of de snertwandeling. We moeten daarbij wel in de gaten houden dat we ons als kernteam niet gaan overkillen.

Lieneke Steijn

=====

Cursuswerkgroep

“Blik op Natuur”

We hebben dit jaar weer op twee locaties onze voor- en najaarscursus Blik op Natuur gegeven. In het dorpshuis 't Klooster in Bavel op de dinsdagavond en in Activiteitscentrum Dommelbergen in Oosterhout op de donderdagavond. De cursussen van 6 bijeenkomsten en 4 excursies zijn plezierig verlopen en we hebben de enthousiaste groepen deelnemers veel kunnen laten genieten en ontdekken van de natuur.

Onze publiciteit, door te adverteren op social media, heeft zijn vruchten afgeworpen. We hebben dit jaar weer volle cursussen gehad. Naast mond-op-mondreclame is social media en het adverteren daarop belangrijke promotie. De verspreiding van onze flyer bij wandelingen en op tal van openbare plaatsen blijft ook heel belangrijk.

De aanmelding en betaling van de cursussen is nu geheel online via de website geregeld. Gerard Sand verzorgt de administratie voor de cursussen “Blik op Natuur”.

Cursusteam

Het cursusteam is dit jaar versterkt met een aantal nieuwe docenten van uit de afgelopen Natuurgidsenopleiding waar we heel blij mee zijn. Ook het kernteam is net voor einde van het jaar aangevuld en het kernteam bestaat nu uit: Dolfje Begeer, Sjanneke van den Berg, Emmy Blok, Anneke Hamers, Nell Schepers en Karin Vennegoor (coördinator). We hebben dit jaar in ons team afscheid genomen van Fons Hoebink en zijn versterkt met, naast Nell, Marjan Auwerda, Lieneke Steijn, Maureen van Vliet en René Vossen. Helaas meldde Marjan zich na de voorjaarscursus weer af, omdat ze toch wat teveel IVN-activiteiten op zich had genomen. Samen met de overige leden: Ward van Breukelen, Cecilia Cools, Margriet Erich, Melang Haarbrink, Sylvia van den Ing, Richard Jansink, Ad van de Laar, Amanda van Schöll, Gerard Sand, Anja Tielen, Mari Verkade en Lilian Wirken brengt dat het team nu op 21 leden. Karin Vennegoor heeft de rol van Gerard Sand overgenomen in het bestuur.

Het kernteam vergadert eens in de 5 à 6 weken en zorgt voor de organisatie van de cursussen, de CWG-financiën en houdt het cursusteam draaiende. Het gehele cursusteam komt voor een planningsvergadering voor elke cursus bijeen. Deze vergaderingen vonden plaats op 25 februari en 26 augustus. Verder gebruiken we voor de onderlinge communicatie veel de mail en Whatsapp.

Het e-mailadres van de cursuswerkgroep is cursussen@ivn-markendonge.nl

Sociale Zaken en Scholing

Om de teamspirit op peil te houden organiseren we twee keer per jaar een teambijeenkomst waarin gezellig samenzijn het hoofddoel is, naast ondersteuning en scholing. Het winteruitje naar het Museum De kunst van het leven in Etten-Leur vond plaats op 18 januari en 29 augustus waren we voor het cursusteametentje te gast bij Karin Vennegoor in Breda.

De Terugkomdag van de afgelopen IVN-Natuurgidsenopleiding vond plaats op 24 mei in de Zwarte Schuur in de Pannenhoeve te Rijsbergen. Deze stond in het teken van gezellig samenzijn en Jeroen Nusslein verzorgde een zeer boeiende presentatie over materialen die je kan maken voor je natuurexcursies en hoe je e.e.a. prepareert.

Een extra scholingsbijeenkomst over Presenteren door Emmy Blok vond 6 september plaats in Ons Domein in de Oranjepolder te Oosterhout.

Op Ons IVN, het intranet van IVN, hebben we een eigen groep Cursusteam IVN Mark & Donge waarop de cursusteamleden alle praktische zaken, cursusboeken, docentenboek, presentaties en materialen kunnen raadplegen en evt. opvragen.

=====

Grijs, Groen en Gelukkig

In 2025 was de werkgroep GGG weer heel actief. We organiseerden maandelijks zo'n vier natuurbelevissen in verschillende verpleeghuizen in het werkgebied van IVN Mark&Donge. Met deze belevissen brengen we de natuur (binnen) bij onder andere groepen ouderen en mensen met dementie. Dat gebeurt vaak in de 'huiskamers' of 'dagopvang' van de locaties.

We brengen een koffer met natuurvoorwerpen mee, aangevuld met verse natuurmateriaal van het seizoen en materialen voor bijvoorbeeld een proeverij of spel. Alle zintuigen komen daarbij aan de beurt. Met de aanwezige spullen wisselen we ervaringen en herinneringen uit met de deelnemers. We vertellen verhalen, zingen, leggen natuurfenomenen van het seizoen uit en doen een natuurspel.

Deelnemende instellingen

In zes van de zeven locaties komen we eenmaal per seizoen. Bij een instelling een keer per maand. In totaal bezochten we 39 keer een groep met onze Natuurkoffers. Er circuleren twee koffers met materialen onder de begeleiders, met per seizoen een andere inhoud.

Aan onze natuuractiviteiten namen rond de 350 ouderen deel, sommige met dementie, andere met niet aangeboren hersenletsel weer andere met vooral lichamelijke beperkingen.

Teambuilding/deskundigheidsbevordering

De werkgroep hield twee bijeenkomsten.

In april waren we in de Oranjepolder. We verdiepten ons daar in het aansluiten bij de belevingswereld van mensen die dementie hebben. Het ophalen van natuurherinneringen kan een waardevolle bijdrage geven. In oktober bezochten we Wolfslaar en verdiepten we ons in de rol van kennis bij onze natuuractiviteiten.

Drie leden bezochten in november de IVN inspiratiedag rondom natuur en gezondheid.

Stagiaires

In 2025 oriënteerden twee belangstellenden van de voorjaarscursus en najaarscursus van het IVN zich op de activiteiten van GGG.

Delen van ervaringen

De werkgroep verzorgt jaarlijks een bijdrage aan het IVN tijdschrift Natuursignalen. Ook zijn we zichtbaar op de website. Omdat onze werkzaamheden vaak achter 'gesloten' deuren plaatsvinden proberen we op deze wijze leden te informeren over onze mooie activiteiten.

Verslaglegging

Van elke bijeenkomst wordt een verslagje gemaakt. Dit sturen we als feedback naar de contactpersoon van de instelling. De deelnemers genieten en doen naar vermogen mee. De IVN-begeleiders bedenken vaak weer een of meer nieuwe activiteiten en ook dat is in de verslagen te lezen. Carnaval, Koningsdag, Sinterklaas en Kerst werden in de seizoenen verwerkt. Ook werd sterrenkers in de lente gekweekt, schelpen gedetermineerd in de zomer, in de herfst hebben we bladeren geregen en in december werden kerststukjes gemaakt. De mogelijkheden zijn eindeloos. De deelnemers nemen hun creatie steeds trots mee naar hun kamer of huis.

Groentips

De maandelijkse Groentips, per keer ongeveer vier suggesties voor een simpele natuuractiviteit met cliënten, werden trouw naar de betrokken instellingen gemaild. De ontvangers lieten weten hier mee aan de slag te kunnen.

OnsIVN

Alle verslagen, roosters, ledenlijst van de werkgroep, contactgegevens van de instellingen, inspiratiedocument en nog meer werden actueel gehouden en op het besloten GGG deel van OnsIVN, het IVN intranet gezet.

Kernteam

Het kernteam van GGG bestond dit jaar uit vijf personen die het werk van de vorige coördinator in 2024 overnamen. Het was even zoeken voor zowel de werkgroep als de kerngroep, maar we hebben de werkzaamheden samen goed voort kunnen zetten.

Het Kernteam GGG,

Ine de Munk, Helma de Schipper, Amber Aartsen, Margriet Erich, Jolande van Loon

=====

Natuurtuin Oranjepolder(het Domein)

Ook dit jaar was het weer een drukte van belang.

We ontvingen 12 schoolklassen en 6 zomerkaravanen voor een gevarieerd programma natuurbeleving.

Ook een groep Biesbosch-gidsen kwam een avond en heeft een natuurquiz beleefd.

De Staatsbosbeheer-jeugdgroep de Spoorzoekers uit de Biesbosch heeft 2 maal een eigen programma gedraaid en geleerd hoe je hout moet zagen.

De nachtvlinderavond met lezing werd drukbezocht.

Wederom zijn de hele zomer objecten te bewonderen geweest van buitenatelier De Werkplaats, bijvoorbeeld tijdens de 22 zondagmiddag openstellingen(264 gasten).

Tijdens NL-Doet en de Natuurwerkdag hebben zich weer een aantal gasten ingezet bij het tuinonderhoud.

Ook uit eigen gelederen wist men de tuin te vinden: de spitsmuizen hebben de kleine knotwilgjes gekortwiekt.

Versillende werkgroepen hebben in het Domein vergaderd, de voorjaarscursus had een eigen excursie en de ivn-fotoclub heeft de regen gefotografeerd. Ook een cursus van Velt (een Vlaamse natuurvereniging) heeft het Domein gebruikt en het hele team van de Vrije school weet nu waar al die enthousiaste verhalen van de kinderen vandaan komen.

Elke 2-de zaterdagochtend van de maand en de meeste donderdagmiddagen van het jaar zijn de handen uit de mouwen gestoken om er voor te zorgen dat het bovenstaande zo bio divers mogelijk kon plaatsvinden.

Naast bijenhôtels is er nu een speciaal bed(!) voor insecten in aantocht; komt dat zien.

Verder nieuw in de tuin: een nest vossenwelpen heeft het licht gezien, drie egels uit de egelopvang gaan de bever gezelschap houden en Engelwortel is op eigen gelegenheid aan komen waaien.

Verticale zonnepanelen zijn bijgeplaatst, maar 's winters is het nog steeds zuinig aan met de stroom; de kinderziektes zijn er nu wel uit.

De drie poelen hebben met maaikorf en bak weer hun tienjaarlijks onderhoud gehad. Dankzij de gemeente Oosterhout werd zo'n grote ingreep betaalbaar.

Wees welkom in dit ecologisch wondertje, en kom luisteren naar het rustgevend geroezemoes der insecten.

=====

Werkgroep Informatie Kraam (WIK)

Oprichting en doelstelling

De Informatiekraam is opgericht op 2 september 2023 door Jeroen Nusselein, Joop van Riet, Peter Schaft en Marjo Zodenkamp. De taken werden verdeeld en is de informatiekraam officieel van start gegaan.

De informatiekraam wil een laagdrempelige ontmoetingsplek zijn voor jong en oud. Waar bezoekers kennis kunnen maken met natuur, natuurbeleving en biodiversiteit en zich kunnen verwonderen door alles wat groeit en leeft.

Inhoud en beleving

De kraam bevat interactieve spelvormen, materialen voor zintuiglijke beleving, kijkdozen en diverse natuur attributen. En waar water in de buurt is kunnen jeugdige bezoekers waterdiertjes vangen en determineren. Met dit alles wordt op een toegankelijke en aansprekende manier informatie gegeven over natuur en landschap in de regio. Daarnaast wordt informatie verstrekt over onze wandelingen, activiteiten, excursies en cursussen.

Activiteiten en inzet

2023

In 2023 vond de eerste activiteit plaats in samenwerking met de Wandelingen Werkgroep tijdens de *Nacht van de Nachtwandeling*.

2024

In 2024 presenteerde de informatiekraam zich tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst aan de leden van IVN Mark & Donge. In datzelfde jaar was de kraam aanwezig bij drie wandelingen en twee groene activiteiten in Breda en Oosterhout. Het team werd uitgebreid met Miranda Nijdam en Henk van Assema. Chiel Simons trad toe als coördinator van de werkgroep.

2025

In 2025 sloten Rina en Frank van Beek zich aan bij het kernteam. Zij leveren met name inhoudelijke bijdragen op het gebied van egels en egelopvang. Alle leden zijn actief betrokken bij zowel de op- en afbouw als de bemensing van de kraam.

Activiteiten

De informatiekraam is inmiddels uitgegroeid tot een zelfstandige werkgroep. In het afgelopen jaar was de werkgroep veertien keer actief, onder andere bij de *Nacht van de Nacht*, herfst-, paddenstoelen-, winter- en snertwandelingen, maar ook bij diverse seizoensgebonden excursies. We waren regelmatig vertegenwoordigd op groenmarkten en natuurevenementen in de regio.

Plannen voor 2026

Uitbreiden van ons kernteam, attributen maken en verzamelen voor seizoensgebonden activiteiten en we willen aanwezig zijn op kinderboerderijen en bij evenementen, die aansluiten bij de doelen van IVN.

Planning 2026. We staan onder andere in:

- mei bij de opening van de Natuurtuin Oranjepolder,
- juni bij Rijen Ruikt en de Heemtuin Rucphen,
- juli bij de natuurwandeling Toon Thielen,
- augustus bij de Oogstfair Jacobshoeve
- oktober bij de paddenstoelenwandeling en de Nacht van de Nacht
- december bij de snertwandeling

en wat verder interessant is om ivn en de natuur onder de aandacht te brengen.

Contact

Voor meer informatie, neem contact op met Chiel Simons of Marjo Zodenkamp.

E-mail: wik@ivn-markendonge.nl

=====

Vogelwerkgroep

Algemeen.

De werkgroep telt aan het eind van 2025 32 leden. Vrijwel alle gepland activiteiten zijn uitgevoerd. Er is meer samenwerking met de wandelingenwerkgroep dan voorheen. Een aantal van onze vogelaars fungeren als (duo)gids bij de vogelwandelingen van de WWG. Twee kortlopende projecten zijn inmiddels afgerond en dit voorjaar zijn vijf van onze leden druk geweest met het grootbrengen van drie jonge steenuiltjes.

Vogels observeren/monitoren op Landgoed Oosterheide

Ook in 2025 hebben we weer op de eerste zaterdag van elke maand een vogelinventarisatie gedaan in het landgoed Oosterheide, een activiteit die we als Vogelwerkgroep al sinds 1996 doen. Dit jaar liepen er gemiddeld 6 IVN leden mee. De opkomst was soms zo groot dat we in twee groepen de inventarisatie uitvoerden.

Wat dit jaar opviel is dat we met name in het najaar een aantal maanden veel regen hadden, waardoor we soms halverwege zijn gestopt, of zelfs één keer de inventarisatie hebben afgelast.

We hebben in totaal 57 vogelsoorten gezien, enkele soorten minder dan vorig jaar. We zullen een paar voorbeelden van speciale waarnemingen beschrijven.

Ook dit jaar hebben we alle spechten soorten waargenomen, de grote bonte specht elke maand, de zwarte, groene, kleine en middelste bonte specht sporadisch.

Eénmaal hebben we een overvliegende raaf gezien en gehoord. De raaf hebben we de laatste jaren vaker waargenomen.

In het voorjaar zijn we de boompieper en goudvink een aantal keren tegengekomen.

De ijsvogel zit wel in dit gebied, maar we hebben deze tijdens onze inventarisaties maar één keer gezien, altijd een mooi gezicht.

Dit jaar hebben we voor het eerst sinds een aantal jaren ook weer puttertjes en een roodborsttapuit waargenomen.

De grote gele kwikstaart liet zich dit najaar weer zien en horen, terwijl we die in het voorjaar tijdens de inventarisatie niet hebben gezien.

Ook dit jaar broedde er weer een blauwe reigerkolonie in Oosterheide, altijd op dezelfde plek.

Als je terugkijkt, zie je dat het elke maand een verrassing is wat we zien en horen. Het is mooi dat we deze activiteit in 2026 voor het 30ste jaar uitvoeren. Wil je als IVN lid een keer meelopen, dan bent je van harte welkom. Zie voor de tijden op de IVN-website.

Mariëtta Peters, Wim Scholten

Foto: Mariëtta Peters, Oosterheide vogelinventarisatie

Foto: Sander Jeeninga, Isvogel

Foto: Mariëtta Peters, Blauwe reiger

Foto: Mariëtta Peters, Gaai

Vogels observeren/monitoren in Boswachterij Dorst

Sinds 2018 inventariseert de IVN-vogelwerkgroep maandelijks de vogels in Boswachterij Dorst. Dit doen we op elke derde zaterdag van de maand. Maurice Verschuren en/of Marlies Leemans zijn steeds aanwezig om de groep te begeleiden. We lopen een vaste route van ongeveer 5 km in 3 uur. Ieder lid van IVN is welkom om mee te lopen en ons enthousiasme voor de natuur op deze mooie plek aan de hand van de aanwezige vogels te delen.

De data en de vertrektijden staan vermeld op de website van de IVN Mark en Donge (<https://www.ivn.nl/afdeling/mark-donge/werkgroepen/vogelwerkgroep>). We vertrekken steeds vanaf parkeerterrein bij restaurant Beum, Wethouder van Dijklaan 19, 4849 PG Dorst. Het gebied is sinds een paar jaar afgesloten voor fietsers en honden. Dit heeft een aanmerkelijke verandering teweeggebracht. Dat was nodig voor de rust in de natuur. Er lopen sindsdien ook een aantal Galloway-runderen die de vegetatie in toom moeten houden. We hebben in 2025 in totaal 84 verschillende vogelsoorten kunnen noteren. Dat zijn natuurlijk vooral bosvogels en watervogels. Alle waargenomen vogels worden via waarneming.nl gedeeld met anderen.

Bovendien worden de bevindingen in een eigen Excel-lijst van de IVN-vogelwerkgroep bijgehouden. Op die manier is er een langjarig overzicht van onze waarnemingen. De Excel lijst is via [ons.ivn.nl](https://www.ivn.nl) voor leden van de Vogelwerkgroep te raadplegen.

Foto: Maurice Verschuren, Havik

Foto: Maurice Verschuren, Boomkruip

Foto: Maurice Verschuren, Vrouw mandarijneend

Foto: Maurice Verschuren, Zwarte specht

Maurice Verschuren en Marlies Leemans

Excursies Vogelwerkgroep 2025

In 2025 hebben Peterina en Carla aangegeven dat ze in 2026 niet meer beschikbaar zouden zijn voor de vogel-excursiewerkgroep, desondanks hebben ze tot en met de laatste excursie zich volledig ingezet voor een succesvol excursiejaar. Het programma was zoals altijd gevarieerd en sommige excursies van vorige jaren stonden deze keer ook weer op het programma. Daar waar het in 2024 heel erg nat was en de laarzen heel vaak nodig waren viel het op dat in 2025 het juist droog was en vele watertjes verdwenen waren of dat we te maken hadden met lage waterstanden, waardoor de waarnemingen soms wat tegenvielen en de Zwarte Ooievaar die we hoopten tegen te komen op de Landschotse Heide helaas niet meer aanwezig was.

Het was teleurstellend dat de excursies die gepland waren voor 24 mei en 28 juni niet konden doorgaan omdat er te weinig aanmeldingen waren.

Het jaar begon op *11 januari in het Oudeland van Strijen* (49 waarnemingen) waar het fris maar helder weer was en werd onder eveneens goede weersomstandigheden op de fiets afgesloten op *13 december in de Biesbosch*.

Voor de jaarlijkse vogelgeluidenavond op dinsdag 11 maart hebben we ook andere IVN-leden uitgenodigd en dat bleek een succes want er waren veel geïnteresseerden aanwezig.

De overige excursies :

Zaterdag 8 februari 2025 - Zeeuwse-en Zuid-Hollandse Delta (60 waarnemingen).

Dinsdag 11 maart 2025 -Luisteravond Vogelgeluiden

Zaterdag 29 maart 2025 –Vroege Vogel Wandeling Boswachterij Dorst (45 waarnemingen).

Zaterdag 26 april 2025-Natuurgebied Zwart Goor, Merksplas (67 waarnemingen).

Zaterdag 24 mei 2025-Biestse Gemeynt en Diessens Broek

Zaterdag 28 juni 2025-Bospolder – Ekers Moeras – Muisbroekbos, Brasschaat

Zaterdag 11 oktober 2025 - Landschotse Heide(35 waarnemingen).

Zaterdag 08 november 2025 -Chaamse Bossen, Chaam(31 waarnemingen).

Wie de waarnemingen nog eens wil nalezen kan dit doen door op de website te zoeken bij de activiteiten van de vogelwerkgroep onder vogellijsten van de excursies 2025

Voor 2026 hebben Wouter en Wim zich aangemeld om het stokje over te nemen van Peterina en Carla en maken zo met Marlies het team weer compleet.

Vogelcursus 2025

Ook in 2025 hebben we weer een succesvolle cursus gedraaid.

Er waren 30 deelnemers en er was nog een kleine wachtlijst.

Doordat het wijkgebouw van de Pannehoef in Oosterhout verbouwd werd, konden we tijdelijk in het winkelcentrum van Arendshof terecht.

Dit is daarvoor in “Arendshoef” omgedoopt.

De ruimte hier was uitermate geschikt en het personeel is heel behulpzaam.

De vijf cursusavonden waren gepland op donderdagen en de vier excursies op zaterdag voor-middagen.

In de cursus is ingegaan op de diverse vogelsoorten, hun leefgebieden en de vogeltrek

Zoals we steeds ervaren was de reactie van de deelnemers ook dit jaar positief, wat voor ons als cursusleiders een motivatie is om op dezelfde voet door te gaan.

Henk van Gurp heeft te kennen gegeven dat hij stopt na dit jaar, maar we hebben een goede vervanging gevonden in Esther Verschuieren, die al enkele keren heeft meegedraaid.

Ook financieel hebben we weer een positief resultaat.

Foto: Gerard van Opstal, *Cursisten bij vogelkijkscherm Bleekheide*

Marlies Leemans, Henk van Gurp, Esther Verschuieren, Bart Jaspers, Maurice Verschuren en Gerard van Opstal.

Uilenbescherming 2025

Steeuilen: De steenuilen hebben zich dit jaar betreft broedresultaat gelukkig weer iets kunnen herstellen van de dip van afgelopen jaar. Er is zijn dit jaar op 3 van de 12 locaties in totaal 9 jonkies uitgevlogen. Hopelijk vullen deze beestjes de opengevallen plekken in de omgeving in!

Dat er 9 stuks zijn uitgevlogen ging niet zonder slag of stoot... doordat we bij een kast uitkwamen met een dode steenuilenman in de kast en daarbij een vrouwtje zittend op drie net geboren donsjongen moesten we actie ondernemen. Er waren een aantal opties, maar de beste was toch wel om de rol van de man over te nemen en zodoende zelfs dagelijks voer aan te bieden. Bij steenuilen is er namelijk een strikte taakverdeling waarbij het mannetje het voer aanbrengt en het vrouwtje de jonkies warm houdt en de aangebrachte prooien in kleine stukjes aan de jonkies voert. Het vrouwtje kan wel deels de taak van de man overnemen door ook actiever te gaan jagen, maar zeker de eerste twee weken kan ze niet zelf van de jonkies weg omdat ze dan onderkoeld zouden raken.

Van het vogelrevalidatiecentrum in Zundert kregen we eendagskuikens en muizen aangeleverd en met 5 personen van onze werkgroep hebben we ruim anderhalve maand lang prooien aangebracht.

Fantastisch was het moment dat we via wildcamera-beelden de jonkies actief buiten de kast zagen rennen, springen en prooien aan zien pakken van de moeder.

Uiteindelijk zijn alle drie de jonge uiltjes uitgevlogen en hebben we ze binnen deze omstandigheden een zo natuurlijk mogelijk start kunnen geven.

Foto: Bart Jaspers, Jonge steenuiltjes

Kerkuilen: Voor wat betreft het broedresultaat was het voor de kerkuil weer een minder jaar na de positieve resultaten in 2024. Op de locatie waar we vorig jaar nog drie grote jonkies aantreffen is nu nog maar activiteit van 1 volwassen uil. Waarschijnlijk is er dus 1 volwassen uil gesneuveld.

Er liggen een paar drukke wegen in de buurt en dit is landelijk gezien voor de kerkuil één van de grootste oorzaken van sterfte. Op de andere twee locaties zijn wel eieren gelegd maar om de een of andere reden zijn deze niet uitgekomen.

Al met al was het dus een bewogen uilenjaar waarin we veel geleerd hebben en waarbij we vanuit de vogelwerkgroep met een flink aantal personen actief geweest zijn.

Bart Jaspers, Lilian Wirken, René Megens, Marlies Leemans, Marjan Auwerda

Punt Transect Telling Sovon (PTT) 2025

Op 23 december hebben we met 13 leden van onze vogelwerkgroep de P.T.T. uitgevoerd in de Biesbosch (Noordwaard), waarbij we in 3 groepen op 20 telpunten telkens 5 minuten tellen.

Het was droog, maar fris, met een schrale oostenwind.

Vergeleken met de afgelopen 5 jaar, hebben we aardig wat individuen geteld, maar minder soorten. Ieder jaar strijden de grauwe gans en de kuifeend om het hoogste aantal individuen. Dit jaar won de grauwe gans.

Het was na de telling lekker opwarmen in het restaurant van het Biesbosch Museum Eiland, er werd gezongen voor een jarige en er was gebak. Een mooie afsluiting.

Hieronder de beknopte resultaten van de telling dit jaar, vergeleken met de afgelopen 5 jaar. In de bijlage de details van de telling dit jaar.

Jaar	aantal soorten	aantal individuen	meest getelde soort
2025/2026	41	5266	grauwe gans
2024/2025	50	3246	kuifeend
2023/2024	48	2648	kuifeend
2022/2023	51	4116	grauwe gans
2021/2022	54	3924	grauwe gans
2020/2021	65	9147	grauwe gans

Huiszwaluwtelling in Teteringen 2025

Op 8 juli hebben we met drie vogelwerkgroep leden de jaarlijkse telling van huiszwaluwnesten in Teteringen gedaan. De nesten zitten meestal in de nok van een huis, we kijken hier naar vanaf de straat/oprit.

We telden in totaal 41 huiszwaluwnesten, 12 nesten meer dan vorig jaar. Dit is een geweldige toename: in de Mortelweg telden we twee nesten meer en in Teteringen Oost zagen we op één locatie 10 nieuwe nesten! De telling wordt doorgegeven aan Sovon en aan de West Brabantse Vogelwerkgroep.

Marietta Peters, Marlies Leemans, Jeanne Franken

Golfbaantelling 2025

Op 10 mei hebben we met twee personen van de vogelwerkgroep weer het aantal vogelsoorten geteld bij de Oosterhoutse Golfclub, (OGC).

Hierbij waren ook vijf personen van de Flora en Fauna afdeling van de golfclub aanwezig.

De telling is van 6.00 tot ± 9.00uur. Het was nog fris maar droog.

Het terrein is met zijn grasvelden, (greens), bosranden, struiken, bosranden en waterpartijen een aantrekkelijk gebied voor de diverse vogelsoorten.

Er zijn 42 soorten geteld. Dat is vier meer dan vorig jaar.

Na afloop nog even nabesproken onder het genot van een kop koffie.
Bart Jaspers en Gerard van Opstal.

Vogel Infotainment Programma (VIP) 2025

In het jaar 2025 hebben we steeds een zogenaamd VIP-deel georganiseerd na of zelfs voor een vergadering van de leden van de vogelwerkgroep IVN Mark en Donge. Het Vogel Infotainment Programma is bedoeld om een vergaderavond nog interessanter te maken met een vogelinhoudelijke presentatie. Dit jaar waren dat de volgende onderwerpen tijdens de vijf bijeenkomsten:

- 20-01-2025** Verslag en hot items van de SOVON dag eind november 2024 door enkele leden die deze dag bezocht hebben.
 - 11-02-2025** Vogelgeluiden MEK, Maurice Verschuren
 - 14-4-2025** Natuurtuin Oranjepolder, rondje door de natuurtuin
 - 07-7-2025** met PowerPoint samengesteld verslag van diverse leden van vakantie vogel ervaringen met bijbehorende verhalen en foto's.
 - 13-10-2025** MEK geen (formele) vergadering maar een samenzijn, met twee overleg rondes, waarin we praten over de invulling van een aantal van onze activiteiten
- Maurice Verschuren

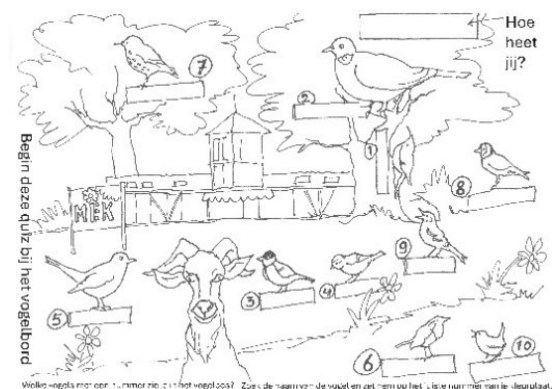
Vogelbos MEK kinderboerderij Oosterhout 2025

Op zondag 18 mei was de officiële opening van het vogelbos op de kinderboerderij MEK in Oosterhout. De voorzitter van het MEK-bestuur verrichtte de opening door de vogelplaat bij de ingang te onthullen.

De opkomst was niet te voorspellen en het was tamelijk rustig.

De speurtocht die we hebben ontwikkeld (in de vorm van een kleurplaat) was succesvol bij de iets oudere kinderen die al wat kunnen lezen en (een beetje) schrijven. Met hulp van de ouders zochten de kinderen de vogels in het bos en daarna de naam van de vogel op de vogelplaat bij de ingang. Educatie in de vorm van 'Learning by doing'.

Inmiddels is er een kist geplaatst met de vogelkleurplaat en uitleg over de speurtocht. Heidi (de beheerder van het MEK) geeft aan dat ze zo'n 50 kleurplaten per week afdrukt. Dat combineert niet altijd met een speurtocht. De kleintjes gebruiken hem als kleurplaat.

Tekening: Maurice Verschuren, Quiz/kleurplaat Vogelbos MEK

Foto: Lilian Wirken, De voorzitter heeft zojuist de vogelplaat onthuld, Maurice legt uit dat de vogels op ware grootte zijn afgebeeld

De MEK-groep loopt in de maand september de nestkasten na en maakt ze schoon. We kijken dan meteen of alle speurtochtvogels nog goed zichtbaar zijn. Dit jaar bleek het bos goed gesnoeid en waren er geen aanpassingen nodig.

Irma van der Laan, Gerard van Opstal, Marlies Leemans, Maurice Verschuren, Ad Hessels

Vogellessen natuurschool Breda/Rijsbergen 2025

Afgelopen jaar hebben we twee keer een 'lesochtend' verzorgd voor de kinderen van de natuurschool uit Breda/Rijsbergen. Eenmaal in hun buitengebied in Rijsbergen en eenmaal in boswachterij Dorst.

Maurice Verschuren, Hella Ligthart, Irma van der Laan

Vogelwandeling 'Kleine Biesbosch' Lage Zwaluwe 2025

IVN Mark&Donge heeft in 'De Kleine Biesbosch' in Lage Zwaluwe inmiddels een wandelroute gerealiseerd op het terrein met als doel kinderen en hun ouders kennis te laten maken met diverse aspecten van de natuur, die vergelijkbaar is met de natuur in de Biesbosch.

De vogelwerkgroep heeft haar bijdrage geleverd met het ontwikkelen van teksten over vogels die men in het gebied tegen kan komen. Via diverse vogelweetjes, een vogelapp en plaatjes van vogels proberen we kinderen enthousiast te maken voor het kijken en luisteren naar vogels. In de loop van 2025 is dit project afgerond.

Irma van der Laan, Carla Kruithof, Hella Ligthart

=====

Spitsmuizen

De spitsmuizen draaien goed. Zowel met kinderen (waar we het voor doen), als met leiding.

Kinderen

In januari zijn we begonnen met 18 bosspitsmuizen en 8 veldspitsmuizen. In de loop van het jaar hebben we afscheid genomen van 10 kinderen. Het jaar hebben we afgesloten met 18 bosspitsmuizen en 19 veldspitsmuizen.

Leiding

Dit jaar hebben we weer een gids ons team kunnen toevoegen: Mirjam van Velthoven. Mirjam heeft de voorjaars- en najaarscursus gevolgd en is ook deelnemer bij de werkgroep Natuurtuin.

Bosspitsmuizen: Gerard van Opstal, Mirella Zuidgeest, Els Kroese, Marlie Raemakers.

Veldspitsmuizen: Margot Vervoort, Gerard van Opstal, Irene Berkhout, Mirjam van Velthoven.

Aantal middagen:

10 voor iedere groep, dus 20 middagen in totaal.

De tijden op de woensdagmiddagen zijn voor de bosspitsmuizen (2^e woensdag van de maand) van 14.45 tot 16.45 uur. Dit doen we omdat veel kinderen van de vrije school in Breda komen en die school met een continuurooster werkt. De tijden voor de veldspitsmuizen (3^e woensdag van de maand) zijn van 14.00 tot 16.00 uur.

Locaties: Natuurtuin (5x), IJsvermaak (1x), bij Johan van Hoek in Rijen, bossen van Dorst, de Biesbosch en reptielenhuis Breda.

PR

We hebben na de zomer de spitsmuizen wederom aangemeld op de website van Sport&Cultuurintro Breda en van Sjors Sportief voor Oosterhout/Raamsdonksveer/Geertruidenberg. Dat blijken goede bronnen voor nieuwe aanmeldingen. Natuurlijk zijn er ook kinderen die een of twee keer meedoen maar toch besluiten om geen lid te worden.

Extra taken

Gerard: Penningmeester. Wij declareren onze onkosten bij Gerard en hij stuurt het door naar het bestuur. Hij is contactpersoon naar IJsvermaak. Hij heeft een beamer in beheer (samen met de vogelwerkgroep/cursus). Is medebeheerder van de groep Spitsmuizen op de IVN Mark&Donge website.

Margot: Verzorgt de ledenadministratie van de spitsmuizen. Is contactpersoon naar de webbeheerder en de ledenadministratie. Is contactpersoon naar ouders/kinderen. Ze is medebeheerder van de groep Spitsmuizen op OnsIVN, het IVN intranet. Ze zet daar de foto's op die gemaakt worden tijdens activiteiten. De OnsIVN groep heeft beperkte toegang voor alleen de ouders van de kinderen.

Els: Contactpersoon naar het bestuur. Zij neemt deel aan de WGO's. Verzorgt het jaarverslag. Verzorgt de verslagen van ons overleg.

Teamuitje

Op 16 november zijn we met z'n allen naar het Biesbosmuseum geweest inclusief vaartocht, koffie met wat lekkers en later een lunchbroodje. Het was erg gezellig en goed voor de teamspirit. Fijn dat we dit met elkaar kunnen doen.

Programma 2025

Januari

Oranjepolder: Wilgenknoten

De spitsmuizen, gewapend met zaag en grote takkenschaar, zijn ze fanatiek aan de slag gegaan. Deze klus vinden ze altijd erg leuk. En van de wilgentenen leren we ze hoe ze een krans kunnen maken. Het maakt niet uit welk weer het is. Ze gaan gewoon door!! De poelen zijn natuurlijk een flinke uitdaging voor de kinderen. Tot waar kan je met de laarzen in het water. Er is er altijd een die over de grens gaat. De schrik is dan weer snel voorbij en de stoere verhalen worden verteld.

Februari

Oranjepolder: Eten en gegeten worden.

Met spelletjes en opdrachten hebben we de voedselpiramide doorlopen.

Maart

Bij Johan in de werkplaats: insectenhotel maken.

Lekker timmeren en schroeven. De werkplaats van Johan is toch een inspirerende plek, waar we vele jaren hebben kunnen klussen. Naar nu gebleken is, is dit de laatste keer geweest.

Wij zijn Johan dankbaar voor zijn gastvrijheid.

April

Vanuit IJssvermaak naar het Mastbos: Kikker in je Bil 😊

Op zoek naar kikkerdril en kikkervisjes. De kinderen zijn goede speurders en vissen zelfs nog meer dan alleen kikkerdril. En natuurlijk heerlijk door het water dabben!!

Mei

Bossen bij Dorst: Mieren

Waar zien we mieren? Wat zijn ze aan het doen? Waar gaan ze naar toe? Wat sjouwen ze mee naar het nest? Niet alleen een aantal mierenhopen gevonden, maar het stikte ook van de meikevers! En bij het water zagen de kinderen kikkers, een dode hazenkop en een dode vogel.

Juni

Drimmelen: Biesbosch excursie

Deze maand zijn we met de twee groepen spitsmuizen op excursie in de Biesbosch gegaan. Het wordt als schoolprogramma aangeboden en begeleid door twee/drie gidsen van Staatsbosbeheer. Het was heerlijk weer en een erg leuke excursie. We hebben zelfs nog een visarend nest gezien en de visarend die naast het nest op de mast zat. Indrukwekkend! De middag was een mooie afsluiting van het seizoen.

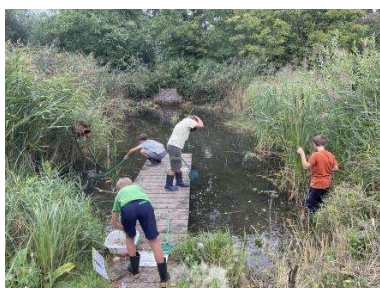

September

Natuurtuin: waterdiertjes scheppen.

Altijd weer heerlijk om te doen. De kinderen zijn verrast door wat ze naar boven halen.

We zijn weer met volle groepen gestart: in beide groepen 18 kinderen en met de proefdraaiers erbij komen we op 20.

Oktober

Natuurtuin: Halloween, de foto's spreken voor zich!

November

Natuurtuin: vossenjacht.

Met een speurtocht en opdrachten, voelen en ruiken en speuren, kwamen de kinderen van alles over de vos te weten.

December

Reptielenhuis de Aarde in Breda.

Een boeiend en spannend bezoek aan dit reptielenhuis met schildpadden, krokodillen, varanen, wandelende tak en slangen.

=====

Torenavalken

De Torenavalken, de jongerengroep van IVN Mark & Donge. Doel is om jongeren tussen de 11 en 18 jaar mee te nemen de natuur in. De praktijk leert echter dat als de jongeren de 18-jarige leeftijd hebben bereikt ze toch graag mee op stap blijven gaan als studie en/of werk dat toelaat.

De leiding bestaat uit Sebastiaan Meeuwsen, Esther Thielen, Teun Waijers en Iris van der Vlerk. Daarnaast levert Arjane Kerkhoven, zelf ooit Torenavalk, vanuit Finland haar bijdrage voor zover mogelijk. Is ze in Nederland tijdens een Torenavalken bijeenkomst dan is ze erbij.

De leiding is nu weer gewaarborgd. Soms schuift zelfs Lieuwe aan als dat zo uitkomt.

De Torenavalken hebben geen vast onderkomen. De activiteiten vinden doorgaans plaats in een ruim gebied tussen Breda en Oosterhout. Een greep uit de activiteiten van het afgelopen jaar: wandeltocht, een mini ecosysteem maken, timmeren van een vleermuizenkast bij Johan van Hoek, een natuurschilderij maken, herfstbingo, uilenballen pluizen.

In januari waren de Torenavalken te gast bij Toon Thielen, daar hebben ze geholpen om een oude vlechthaag weg te halen en een nieuwe aan te leggen. Toon leidde de groep rond over zijn terrein, hij liet een vos zien, die daar al een paar dagen lag te verteren. Ook dat is natuur. Ten slotte lekker opwarmen in de tipi bij een houtvuur en warme chocolademelk drinken. Lekker gewerkt met Toon en Henny, de man van Esther.

In februari waren de Torenvalken te gast bij Johan van Hoek. Vleermuizenkasten bouwen stond op het programma. Johan van Hoek had alles goed voorbereid: voor ieder een pakket aan plankjes. Daarmee kon een ieder aan de slag om een vleermuizenkast te bouwen. Doel; de kasten mettertijd uit te zetten in Breda en omgeving, op de diverse locaties waar de Torenvalken al eens te gast waren.

In maart maakten de Torenvalken een minicosysteem in een pot. Onderin Hydro korrels, daarboven aarde en mos, takjes en een plantje. Deksel erop: door condenseren blijft het klimaat binnen de pot vochtig genoeg zodat het plantje kan groeien. Geduld.

Na afloop was iedereen getuige van een wreed gevecht tussen twee zwanen, waarbij één van de twee keer op keer het onderspit moest delven. Tenslotte heeft de groep toch maar ingegrepen en de bazigste weggejaagd.

In april werden de Torenvalken rondgeleid door Peter van der Ark, voorzitter van IVN Mark & Donge en natuurgids in de Biesbosch. Locatie was een kleinschalig natuurgebiedje in de Biesbosch, met op de achtergrond industrie. Ondanks de industrie zo dichtbij werden er diverse vogels gespot en gehoord. Onder andere lieten de cetizanger en de snor zich horen.

In mei gingen de Torenavalken op stap met klimaatburgemeester Iris Blom. In de haven van Breda, die is aangelegd met veel ruimte voor stadsplanten, gingen zij op zoek naar planten in muren.

In juni trokken de Torenavalken erop uit om waterdiertjes te vangen.

In september waren de Torenavalken te vinden in het Mastbos om een natuurschilderij te maken. Het werd een portret: zij noemden hem: Vincent van Schors!

In oktober had Teun een herfstbingo voorbereid. Iedere Torenvalk kreeg een blad met 5 of 6 verschillende namen, zoals beuk, eekhoorntjesbrood, varen etc. de uitdaging was om als eerste alle items op het blad gezien en afgevinkt te hebben. Bijzonder leuke opdracht, voor herhaling vatbaar.

In november kon de activiteit door omstandigheden niet doorgaan.

In december met de trein naar het natuurmuseum in Tilburg, op zich al een hele belevenis. In het museum een aantal onderdelen bezocht. O.a. de fototentoonstelling comedy wildlife rewards 2025, de ijs Tijd, de potvis, zelfs 'Kikker is hier' is bezocht. Een mooie afsluiting van activiteiten jaar 2025

=====

Natuursignalen

Natuursignalen is het verenigingsblad van IVN Mark & Donge en geeft informatie over onze vereniging, over natuur gerelateerde onderwerpen zoals duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, water en over successen en bedreigingen met betrekking tot behoud van natuur of het voorkomen van ingrijpende maatregelen.

Natuursignalen komt rond de seizoenswisseling uit en verschijnt vier keer per jaar. Het aantal leden ligt nu op bijna 600. De oplage ligt rond de 300 stuks in papieren versie. Rond de 290 stuks worden digitaal verzonden aan leden die hebben aangegeven hem digitaal te willen lezen. Nieuwe leden ontvangen hem standaard digitaal maar hebben de mogelijkheid om hem in papier te ontvangen. Er is een afspraak gemaakt met het bestuur: In de toekomst zal Natuursignalen geheel digitaal verstuurd worden indien het blad slechts naar minder dan 100 leden per post verstuurd wordt. Daarnaast zal gekeken worden naar de duurzaamheid van het blad aangezien IVN Mark & Donge ook staat voor duurzaamheid.

Behalve voor de eigen leden dient Natuursignalen nog een ander doel, namelijk zichtbaarheid naar diverse instanties en representatief naar gemeenten en overheidsinstellingen.

De laatste vier edities zijn te lezen en te downloaden via de website van IVN Mark & Donge. Bovendien kunnen de actieve leden alle edities ook in de online omgeving van Ons IVN terugvinden.

In de loop der jaren heeft dit magazine diverse veranderingen ondergaan onder andere van vier naar acht naar twaalf pagina's en het verschijnen in kleur. De telling is altijd door blijven gaan en afgelopen jaar beleefden we de 52e jaargang.

Afgelopen jaar is het één keer voorgekomen dat er te veel kopij binnenkwam. Eén keer is het blad uitgekomen met 16 pagina's, de laatste editie bevatte 8 pagina's zodat er binnen het beschikbare budget is gebleven.

Elke editie stond in het teken van een bepaald thema. Afgelopen jaar waren dat migratie, geuren en kleuren, wild en bodemhelden. Uitgangspunt hiervan was dat het mogelijk interessantere artikelen zou opleveren. Artikelen buiten het thema werden ook geplaatst, zo werd het een afwisselend geheel. Het zoeken naar steeds nieuwe thema's werd wel steeds moeilijker. De respons was minimaal. Ondanks de nog steeds positieve reacties over inhoud en vormgeving, heeft de redactie besloten om de thema's voorlopig in de ijskast te zetten. Er kwamen te weinig artikelen binnen gerelateerd aan het thema.

De samenwerking met de fotowerkgroep verloopt weliswaar goed, echter ook hier zijn de thema's een struikelblok. Afspraak is nu dat men foto's instuurt gerelateerd aan het betreffende seizoen.

Twee redactieleden hebben in het afgelopen jaar aangegeven te stoppen. Nicole Froeling en Bianca van den Berg worden bedankt voor hun inspanningen.

Planning voor 2026: De redactie heeft geprobeerd zich in te spannen om geld te genereren met als doel het omlaag brengen van de drukkosten, helaas is dit op niets uitgelopen. Acquisitie is een vak apart, de huidige redactieleden past deze functie niet.

Begin 2026 bestaat de redactie uit Peter van Gils, Carla Nieuwenhuizen, René Megens en Iris van der Vlerk. Carla en René leveren nieuwe input zoals bijvoorbeeld het houden van interviews, een nieuwe rubriek 'Onder de loep' waarin telkens één werkgroep centraal staat, en meer. De lay-out en de eindopmaak worden verzorgd door Iris van der Vlerk. Er zal een vacature geplaatst worden op de website voor een nieuwe hoofdredacteur. Eerdere inspanningen hebben niets opgeleverd.

=====

Fotowerkgroep

We hanteren nog steeds het vaste stramien van elke eerste zaterdag van de maand buiten fotograferen en elke derde woensdagavond fotobespreking. De maanden juni, juli en augustus blijven buiten beschouwing vanwege vakanties.

De fotobespreking is een leerzaam proces. We bekijken en analyseren de foto die wordt besproken grondig. Compositie en belichting zijn natuurlijk onderwerp van gesprek maar ook de creatieve inslag, die de foto net even anders kan maken dan een 'gewone' foto'. Van de ingezonden foto's worden er steeds op de website geplaatst. Je kunt ze onderaan op de home page [Home - IVN](#) vinden.

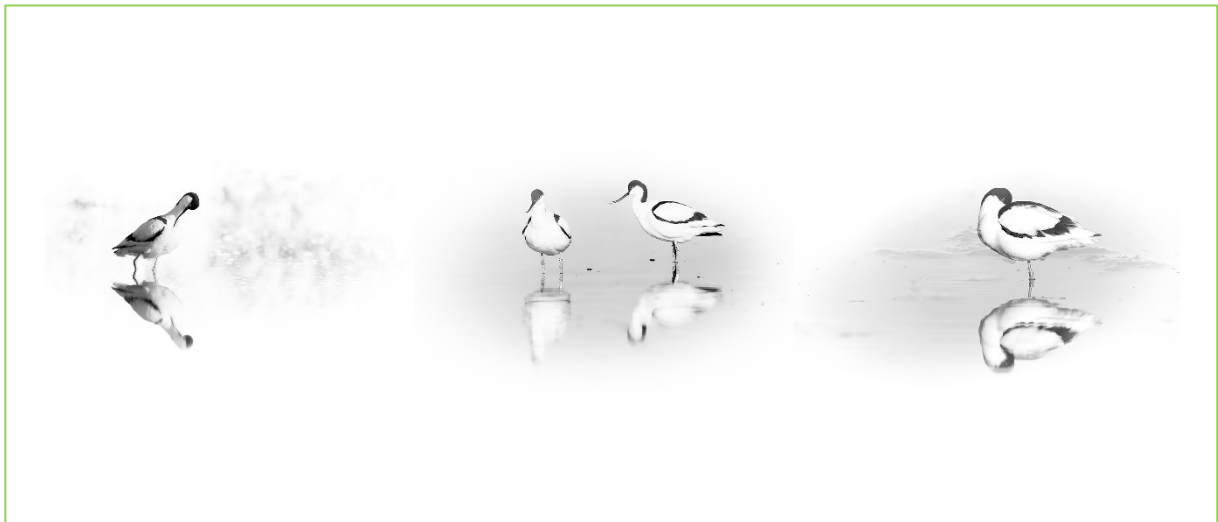
We hebben een aantal jaren een vaste expositie van onze foto's gehad in buurtcentrum de Wegwijzer in Breda Noord. Deze locatie is inmiddels getransformeerd tot een sportschool, waar geen plaats meer is voor onze foto's. We hebben besloten het daarbij te laten, en geen andere expositieruimte te gaan zoeken.

We zijn het jaar gestart met 15 leden. Natuurlijk zijn er weer opzeggingen geweest en nieuwe leden bijgekomen. Per saldo zijn we op 15 blijven staan.

Leden van de fotoclub zijn natuurlijk ook lid van IVN. Behalve de zaalhuur voor de fotobesprekingen, bekostigen we alle activiteiten zelf.

Hieronder foto's die door een aantal leden gemaakt zijn in 2025.

=====

Pluiscgroep

Ledenaantal en opkomst

Er zijn in het afgelopen jaar weinig veranderingen geweest binnen de pluiscgroep. Het ledenaantal is met 37 gelijk gebleven. Twee pluizers zijn helaas overleden, twee nieuwe leden zijn erbij gekomen. De opkomst voor de pluisoctenden en excursies is in vergelijking met het vorig jaar ook gelijk gebleven, gemiddeld 9 pluizers per week. De best bezochte ochtend was op 19 augustus met 23 deelnemers waaronder een aantal niet-actieve leden die voor de gezamenlijk koffie naar Bos&Co kwamen. De minst bezochte was in juni met slechts 4 deelnemers.

Pluisoctenden en excursies

De routine voor de normale pluisoctenden is hetzelfde gebleven: de 1ste, 2de en 3de dinsdag van de maand in Boswachterij Dorst, afwisselend vanuit de ingangen Dorst, Rijen en Oosterhout. De excursies op de 4de en/of 5de dinsdag waren op diverse locaties in de omgeving van Breda. Een pluisoctend in juli is niet doorgegaan wegens tropische temperaturen en de laatste excursie in december is afgelast wegens ziekte van de gids. De geplande excursie over het oude 5 eikenterrein kon niet doorgaan. Willem Post kreeg geen toegang meer tot het terrein en moest de sleutel inleveren. We zijn toen uitgeweken naar de overkant van het spoor en hebben het 5 eiken ommetje gelopen. Van de vele waarnemingen tijdens de pluisoctenden en de excursies zijn foto's, voorzien van toelichting en soms ook verslagen gemaakt die naar alle leden zijn gestuurd.

Bijeenkomst leden

Er zijn een aantal leden die helaas niet meer mee kunnen pluizen wegens gezondheidsredenen. Toch willen ze lid blijven en zijn ze blij met de verslagen en de foto's die ze regelmatig ontvangen. In augustus is er een gezamenlijke koffie-pluis geweest. Dat was een gezellig weerzien. In het kader van teambuilding willen we daar een traditie van maken. Op 18 november is er, zoals elk jaar rond die tijd, een ledenbijeenkomst geweest in de IVN-tuin Oranjepolder om de nieuwe excursielijst voor 2026 op te stellen.

Vooruitzichten 2026

Voor 2026 hopen we weer mooie, leerzame pluisoctenden en excursies te beleven met een goede opkomst om ervaringen met elkaar te delen. Midzomer zal er weer een ontmoeting plaatsvinden tussen actieve en niet-actieve leden en in november willen we het excursieprogramma voor 2027 samenstellen. De toegang tot het oude 5 eikenterrein gaan we proberen te krijgen via een andere weg.

Dit verslag is opgesteld door de coördinator en is gedeeld met de leden. De toegevoegde fotocollages zijn van Henk van Assema, een selectie uit de vele pluisfoto's die hij het afgelopen jaar heeft gemaakt.

=====

Insectenwerkgroep

De insectenwerkgroep is een samenwerkingsverband tussen KNNV, IVN en BBC (Bredaas Bijenhouders Collectief). Dit verslag 2025 en de plannen 2026 zijn in overleg tot stand gekomen.

Aziatisch lieveheersbeestje foto: Aad van Diemen

Bijen

De BBC organiseerde met andere organisaties een tentoonstelling over 100 jaar Imkerij in de regio Breda in het Princenhage Museum. Daarin ook veel aandacht voor biodiversiteit inclusief wilde bijen. Tijdens de tien openingsmiddagen van 13-17 uur zijn 600 bezoekers verwelkomd.

Er is twee maal een overleg geweest met de vereniging Markdal over het bij vriendelijk inrichten van het Markdal.

Op alle heideterreinen rond Breda zijn de typische heidesoorten onder de bijen nagenoeg verdwenen. Op deze terreinen gaat het ook met andere insectengroepen slecht.

Er zijn twee insecten-publiekswandelingen gehouden: Gilzewouwerbeek, Strijbeek met in totaal 55 deelnemers.

Voor IVN-gidsen was weer een insectenmiddag in de Oranjepolder gepland. Deze is vanwege het lage aantal aanmeldingen afgelast.

Akkerhommel foto: Aad van Diemen

Dagvlinders

Op de tentoonstelling over '100 jaar Imkerij in Breda' in het Princenhaags Museum was ook aandacht voor dagvlinders.

Nachtvlinders

De nachtvlinder- en vleermuisnacht Oranjepolder met presentaties telde 30 deelnemers. Die op de Pannenhoef 23 deelnemers.

Inventarisaties

Vlindermonitoring:

Op 15 december was een overleg met de vlinder- en libellentellers over de ervaringen van het voorafgaande jaar en de plannen voor 2026.

Door leden van onze verenigingen wordt op 23 vlindertelroutes geteld door 17 personen volgens de methode van de Vlinderstichting. Het merendeel daarvan in de gemeente Breda; er zijn twee vlindertelroutes in Etten-Leur en één in Oosterhout.

Zeven van de telroutes zijn in 2024 nieuw gestart na ingemeten te zijn. Het tellen op één route is gestopt; daarvoor is waarschijnlijk een nieuwe teller gevonden. In 2025 wordt gestart met twee nieuwe routes op de Galderse Heide (Breda).

Het tellen in Breda gaat in overleg met de gemeente. Breda heeft een aantal telroutes ingericht in overleg met de Vlinderstichting. Doel is het beheer van de betreffende gebieden te optimaliseren. De meeste van deze nieuwe routes worden geteld voor Raymond van Breemen (gem. Breda).

Staatblauwtje foto: Lieneke Steijn

Er worden ook vlindertellingen gedaan voor Staatsbosbeheer in Boswachterij Dorst en het Mastbos.

De nieuwe teller Lieneke Steijn meldt twee bijzondere vondsten, gezien buiten haar route : het staatblauwtje in het Markdal en de grote weerschijnvlinder in het Ulvenhoutse Voorbos.

Grote weerschijnvlinder foto: Lieneke Steijn

Nachtvlindermonitoring

De werkgroep Nachtvinders van de KNNV inventariseert elke laatste maandagavond van de maand. De coördinatie wordt gedaan door Jacques Rovers en Eric-Jan Beenackers. In 2025 op het terrein van boerderij Wolfslaar naast het educatieve gebouw. Dat gebeurt met een verlicht wit laken met een UV-lamp en enkele nachtvlindervallen. De waarnemingen worden genoteerd op waarneming.nl en doorgegeven aan de vlinderstichting.

In het kader van Nachtvlindernacht is een nachtvlinderavond gehouden op vrijdag 22 augustus.

Er zijn ook enkele individuele leden die in hun tuin nachtvinders inventariseren en doorgeven aan de vlinderstichting

IVN-tuin Oranjepolder doet mee met het meetnet Nachtvinders van de Vlinderstichting.

Libellenmonitoring:

Na de libellencursus in 2022 zijn binnen de gemeente Breda inventarisatieroutes uitgezet in overleg met de Vlinderstichting. De inventarisatie van drie van deze routes wordt gedaan door deelnemers van de cursus. Op de overige routes wordt geteld door Raymond van Bremen (gem. Breda). Het streven is meer personen te vinden die op één van deze routes gaan inventariseren. Zie plannen 2026.

Bijen- en wespenmonitoring:

De monitoring van bijen, wespen en vlinders aan de Nieuwe Mark is in 2025 weer opgepakt en er is verslag uitgebracht aan de gemeente. Vergeleken met 2024 is het aantal soorten bijen verdrievoudigd. Wespen en vlinders blijven wat achter, daarentegen nemen vooral zweefvliegen nogal toe.

Sluipwesp (*Ichneumon xanthorius*) Foto: Aad van Diemen

Insecten overig

In het IVN-blad Natuursignalen verschijnt elke keer een artikel over insecten.

Aan de auteurs van de website Stadsplanten.nl is gevraagd bij de behandeling van een plant ook aandacht te geven aan bijbehorende insecten. Dat wordt regelmatig gedaan.

Op 24 mei is een workshop mieren: lezing en excursie, gegeven door Jos Kersemakers van de Bosgroep Zuid-Nederland.

Plannen 2026

Bijen

Drie insectenwandelingen voor publiek in juli en augustus 2026. Een insectenwandeling voor gidsen in Heusdenhout rond die tijd.

In 2026 zal de inventarisatie van insecten langs de Nieuwe Mark worden voortgezet.

Vlinders en libellen

Telroutes:

We starten weer met een overleg met de vlinder- en libellentellers over de ervaringen van 2026 en de plannen voor 2027.

Dezelfde vlinderroutes en libellenroutes zullen worden geïnterviewd en zo mogelijk uitgebreid met nieuwe routes als we daar belangstellenden voor kunnen vinden. Het plan is een korte cursus libellen te geven met twee excursies in het voorjaar en in de zomer. Voor de gemeente Breda worden libellen geïnterviewd op vaste routes. Het doel is leden te vinden die daaraan een bijdrage willen leveren.

Groot koolwitje foto: Aad van Diemen

Nachtvlinders

Ook in 2026 worden op elke laatste maandagavond van het jaar nachtvlinderavonden georganiseerd door de werkgroep nachtvlinders van de KNNV. De start is in de maand maart. Het telgebied wordt nog vastgesteld.

Op vrijdagavond 17 juli wordt op deze locatie een inventarisatie van nachtvlinders georganiseerd in het kader van de Nationale Nachtvlindernacht. Het IVN doet dat in de Oranjepolder en op de Pannenhoef.

Vlinders en andere insecten

Er wordt een vlindercursus voorbereid vanuit de KNNV, te starten in 2027, met ook algemene aandacht voor insecten en zo mogelijke deelcursussen en/of workshops voor andere soortgroepen.

Insecten algemeen

mei: postenwandeling in de Oranjepolder met aandacht voor insecten.

juni: wandeling Heemtuin Rucphen met kraam/ Open tuinen dag, ook aandacht voor insecten.

juni: postenwandeling in Princenhage i.s.m. Plukroute met aandacht voor insecten.

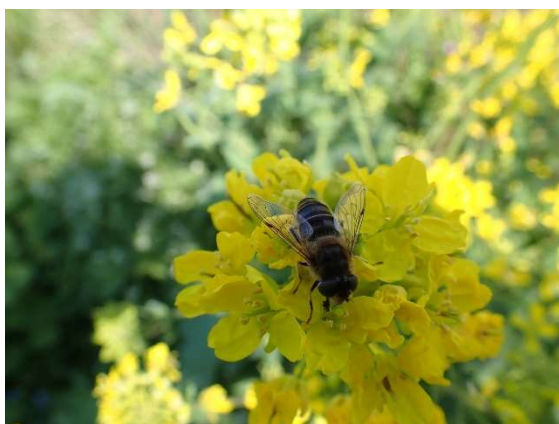
augustus: Heusdenhout/ insectenwandeling.

augustus: in overleg met Plukroute om samen wandeling te organiseren, zeker ruimte voor insecten, mogelijk hoofdthema.

augustus: insectenmiddag voor gidsen in Heusdenhout

Aandacht op onze media voor:

- Nationale bijentelling 16 t/m 20 april 2026
- Nachtvlindernacht 17 en 18 juli 2026
- Nationale tuinvlindertelling 17 t/m 19 juli 2026
- Landelijke dag Vlinderstichting 7 maart
- Landelijke insecten dag: 7 februari

Kegelblijvlies foto: Aad van Diemen

=====

Werkgroep Ruimtelijke ontwikkeling

De naam van de werkgroep 'BromN' is in 2025 gewijzigd in 'Ruimtelijke ontwikkeling

Doel

Het doel van de werkgroep is vooral om vorm te geven aan art. 3 en 4 van de statuten. Die o.a. als doel stellen "te bevorderen dat overheidsbestuurders gemotiveerd op kunnen komen voor natuur, landschap, leefomgeving". En "Zowel door beleidsbeïnvloeding als door be-
zwaarschriften en het voeren van wettelijke procedures".

Maar ook door het informeren van relevante media.

Dit is een breed terrein, waar veel te doen valt, met meestal lange looptijden. Maar resultaten van volhouden geven de nodige voldoening. Niet om alles over te doen, maar vooral om zo overheidshandelen "bij de les te houden", zoals de overheidstaak is.

Werkwijze

Bij voorkeur worden deze activiteiten ontwikkeld met gelijkgestemde organisaties en afgestemd in de Adviesgroep BromN (Bomen Ruimtelijke Ordening Milieu en Natuur). Adviezen worden van daaruit aan de besturen van de diverse verenigingen voorgelegd.

Er wordt nauw samengewerkt met De Groene Koepel, de Natuur- en Milieuvereniging Markant, Milieudefensie, West Brabantse Vogelwerkgroep, KNNV-Breda en andere medestanders, zoals de Milieuvereniging Oosterhout (MVO), bewonersgroepen, Platform Bomen, wijkraden, etc.

Adviezen die juridisch bindend zijn worden altijd eerst aan het bestuur van IVN Mark&Dongel voorgelegd.

Activiteiten in 2025

Dat waren er vele, maar om een beeld te hebben hier enkele hoofdzaken:

'Behoudt het Groene Goud'. Is een gezamenlijke actie om te voorkomen dat onnodig veel hectares Groene Buitengebieden aan bedrijfsterreinen opgeofferd worden. Voor een Burger-initiatief om 'nut en noodzaak' met de gemeenteraad te bespreken werden 4331 schriftelijke verzoeken ingediend (fors meer dan het flinke minimum van 1600). Bij de behandeling voorkwam het coalitieblok ingrijpende besluiten, zodat de behandeling resulteerde in een aantal verwaterde moties. Wel werd achteraf het digitaal kunnen ondertekenen geëffectueerd, zoals al in 2014 besloten was.

Eind 2025 brachten B&W als reactie een 'nieuwe' Ruimtelijke Visie uit. Dit bleek oud nieuws in een andere verpakking te zijn. Een reactie van vier natuur/milieuverenigingen via de BromN werd voorbereid (en begin jan 2026 uitgebracht), met het verzoek het ruimtelijke beleid aan de nieuwe gemeenteraad over te laten.

Realisering EVZ's (Ecologische VerbindingsZones)

Na een hoopgevende start door het college met een realisatievisie EVZ voor o.a. de Stadsmark stagneerde het initiatief door belangentegenstellingen binnen het gemeentebestuur. Namens diverse natuurverenigingen trok IVN Mark&Donge aan de bel. Na een uitleg over de ontstane vertraging bedankte de wethouder voor de kritische reactie 'die als steun beschouwd werd en zeker helpt'. De te trage voortgang wordt bewaakt.

Tegelijkertijd gaf een andere wethouder een vergunning af voor de aanleg van een zwembad, sauna, poolhouse, etc. in de EVZ van de Bavelse Leij bij Wolfslaar. Dit werd via Rechtbank en Raad van State bestreden. Daar bleek, dat in tegenstelling tot wat de gemeente zei, het ontbrekende bericht van het waterschap ook negatief adviseerde. In een voorlopige (bijna definitieve) uitspraak schorste de Raad van State al negatief.

Met de initiatiefnemer werd gezocht naar een 'in der minne' schikking, waartoe deze bereid bleek. Door een andere plek voor het zwembad, etc. bleef de EVZ vrij, bovendien werd een hectare landbouw omgezet naar natuur, en werden de proceskosten vergoed.

Bij een naburige vergunning werd eenzelfde 'in der minne' resultaat bereikt.

Workshops Ruimtelijke Ontwikkeling

Vanuit de BromN werden drie workshops voor kennisuitwisseling bij Ruimtelijke Plannen opgezet. Dit vanuit de behoefte om te inspireren, kennis te delen, en contacten te verbreden. Met twaalf deelnemers, zelfs van de Brabantse Wal, was dit een goed resultaat. Ook al gaf dit nog niet de gehoopte versterking voor de Adviesgroep BromN. De deelnemers voelden zich wel gesterkt door onderling gelijke ervaringen. Zo nam ook de nieuwe werkgroep Lage Vuchtpolder deel. In het algemeen werd geconcludeerd dat de 'lange adem' aanpak op termijn resultaten geeft. Volhouden dus.

IVN Markdalfestival

Van te voren was dit niet gepland, dus ook niet begroot, maar werd ondergebracht bij deze werkgroep. Het verzoek vanuit het bestuur kwam om het mooie resultaat bij ca. 20 jaar inzet voor natuurherstel van het Markdal als inspiratie binnen IVN en betrokkenen uit te dragen.

Daarvoor werd een programma van Cultuur en Natuur en historisch overzicht gepresenteerd in Zaal Vianden, waar het ca 20 jaar eerder allemaal begon en ook de Vereniging Markdal duurzaam&vitaal door de natuurverenigingen opgericht werd.

Er was veel medewerking van Hanna Broekman (dochter van IVN-er Jan Broekman), haar partner/acteur voor een theaterpresentatie, Aad van Diemen voor het uitdragen van zijn passende gedichten, de Vereniging Markdal en met ondersteuning van KNNV-Breda. Centrale boodschap was dat bij alle 'ups and downs' het volhouden met 'lange adem werkte'. Met tot slot de oproep van de acteurs namens hun kinderen: "zorg voor zo doorgaan!". Er waren ca 65 deelnemers.

Ulvenhoutse Bos

Na het uitbrengen via de Inventarisatie Piekbelasters Ulvenhoutse Bos (2021) is er vanuit de Provincie met andere overheden de Gebieds Gewijze Aanpak (GGA) Ulvenhoutse Bos gestart. De lokale inbreng verliep via de BMF (Brabantse Milieu Federatie). De ervaring leert dat daardoor de contacten over (te) veel schijven verliepen.

Qua vermindering van stikstof is er nog weinig resultaat. Want de indirecte strategie is gericht op een natuurlijker inrichting van het omliggende gebied om de schadelijke stoffen 'te absorberen'. Ondanks een goed veelomvattend programmaplan werd de discussie gedomineerd door de "anti honden en recreatie beheersmaatregelen" van Staatsbosbeheer. Zoals gevreesd, bleek dit uiteindelijk het draagvlak voor natuurherstel aan te tasten. Dit is voor 2026 een zware uitdaging om partijen alsnog bij elkaar te brengen.

Aandachtsgebied De Rith.

Veel procedures betreffen het gemeentelijke vergunningenbeleid voor De Rith. Te vaak wordt bij vergunningen door B&W afgeweken van de Omgevingsvisie 'dat het kleinschalig landschap van De Rith versterkt moet worden'. Dan volgt vaak via de Raad van State vernietiging van de vergunningen. Dit kost veel onnodige energie van gemeente en maatschappelijk betrokkenen zoals Adviesgroep BromN. Een nieuw accuraat gemeentebestuur zou dit kunnen voorkomen.

Effect van Meldingen

In de natuur van de Lage Vuchtpolder lagen ineens ca 120 betonplaten opgeslagen. Na een melding berichtte de wijk BOA dat het afgedaan was, omdat er niets te zien was. Met foto's werd door de BromN direct bij Gemeente, Omgevingsdienst en Buiten Beter App gemeld dat de betonplaten er nog lagen. Dit constateerde de gemeente inspecteur ook en gaf opdracht aan de eigenaar om dit voor eind januari te verwijderen. Vooralsnog een goed resultaat, wat uiteraard gemonitord wordt. Nu ook door de nieuwe werkgroep Lage Vucht.

Slotopmerking:

Er is altijd boeiend werk, en midden in de actualiteit. Er is een eigen website, waarvoor we nog een webmaster zoeken.

=====

Werkgroepenoverleg

Het WGO (Werkgroepenoverleg) heeft in 2025 tweemaal plaatsgehad. Eenmaal in het voorjaar en eenmaal in het najaar.

In het overleg informeren bestuur en werkgroepen elkaar over gedane en lopende zaken en activiteiten die op stapel staan. Door deze kruisbestuiving ontstaat er meer begrip voor eenieders werk en kunnen we niet alleen leren van elkaar, maar ook komen tot een betere samenwerking, afstemming en ondersteuning.

Het WGO nodigt daarnaast uit tot een constructieve discussie over alles wat ons in ons werk voor de vereniging bezighoudt zoals uitdagingen, knelpunten, vragen en vergezichten.

Het WGO in het voorjaar van 2025 stond in het teken van de vraag wat gedaan kan worden aan een herkenbaar probleem bij zowel werkgroepen als bestuur, nl. het tekort aan “handjes”. Verschillende oplossingen zijn aan bod geweest. Enkele zijn opgenomen in het bestuurlijke activiteitenplan

De vergadering in het najaar werd gevoerd in de vertrouwde vorm, waarbij ervaringen successen, vormen van samenwerking tussen de werkgroepen werden gedeeld met de aanwezigen.

=====

Bestuur

- Na een maximale ‘ambtstermijn’ van acht jaar nam secretaris Marjan Horn in april 2025 afscheid van het bestuur. Ook Gerard Sand stopte in 2025 als algemeen bestuurslid. Hij gaf het stokje in april over aan Karin Vennegoor voor de duur van één termijn. Marjan en Gerard blijven actief lid van IVN Mark & Donge.
De toetreding van Xander de Lugt bij het bestuur als algemeen bestuurslid, was, vanwege een promotie naar IVN Brabant, helaas van korte duur.
De vacature voor secretaris werd in september ingevuld door Angelique van Lankveld.
- In 2025 kwam het AB (Algemeen Bestuur) acht keer bijeen. Er heeft één ALV (Algemene Ledenvergadering) plaatsgevonden en de werkgroepen zijn tweemaal samen gekomen voor het WGO (Werkgroepenoverleg)
- In het activiteitenplan 2025 ontvouwde het bestuur haar plannen voor 2025. Verschillende actiepunten zijn gerealiseerd. Enkele lopen door in 2026.
- Wederom was IVN Mark & Donge actief in de werkgroep Ruimtelijke Ontwikkeling (actief in Breda) en het Groene Tafeloverleg (in Oosterhout). Middels beginspraak, werd het Groenbeleid in onze regio gemonitord. Het meewerken aan de bescherming van natuur, landschap en duurzame leefomgeving op lokaal, regionaal en landelijk niveau inclusief (wanneer nodig) het voeren van procedures, is een statutaire taak.
- Betrokken geweest met de “geboorte” van de werkgroep Informatie Kraam WIK. Deze kraam stond in 2025 al bij meerdere evenementen om het verhaal van het IVN te vertellen.
- Volgens afspraak in 2024 werd er in 2025 een ontmoetingsdag voor alle leden georganiseerd, naast de gebruikelijke nieuwjaarsbijeenkomst voor actieve leden.
Voor deze 1^e ledendag werd als locatie De IJzertijdboerderij Dongen gekozen. Zie foto van de ijzerbereiding uit oer.

De opkomst van tegen de 70 leden was bemoedigend om in 2026 voort te gaan op deze ingeslagen weg.

De realisatie van een (gedeeld) 'eigen honk' is in 2025 een stapje dichterbij gekomen met de ontwikkeling van DpooU in Ulvenhout. DpooU is het nieuwe verenigingsonderkomen waar Ulvenhoutse clubs, verenigingen en stichtingen ideeën kunnen bedenken, creëren en opslaan. Zekerheid is er nog niet en het geduld wordt nog wel even op de proef gesteld. Vooralsnog is de verwachting dat met de bouw gestart wordt in 2026.

=====

Algemene Ledenvergadering en jubilarissen

Op 16 april 2025 vond de jaarlijkse Algemene Ledenvergadering plaats.

Jaarrekening 2024 en Kascommissie

De penningmeester lichtte in de vergadering de Jaarrekening 2024 toe aan de aanwezigen en besprak de begroting voor 2025.

Aansluitend deed de kascommissie verslag, waarna de Algemene Ledenvergadering van IVN Mark & Donge de jaarcijfers van 2024 daarop goedkeurde en het bestuur decharge verleende voor het gevoerde financiële beleid.

Jaarverslag 2024

Er werd weer een mooi jaarverslag samengesteld. Alle werkgroepen leverden hun aan deel, met tekst en foto's en deze werden door de webbeheerder Ronald Bloemen gebundeld. Dit verslag werd digitaal naar alle leden doorgestuurd.

Jubilarissen 2025

De Algemene Ledenvergadering is een mooi moment om de jubilarissen van dat jaar in 't zonnetje te zetten en hen te bedanken voor hun jarenlange inzet voor onze vereniging. In 2025 bedankten we Marion Pach voor haar inzet in de afgelopen 40 jaar. En Sylvia van den Ing en Ward van Breukelen voor maar liefst 25 jaar toewijding aan onze afdeling.

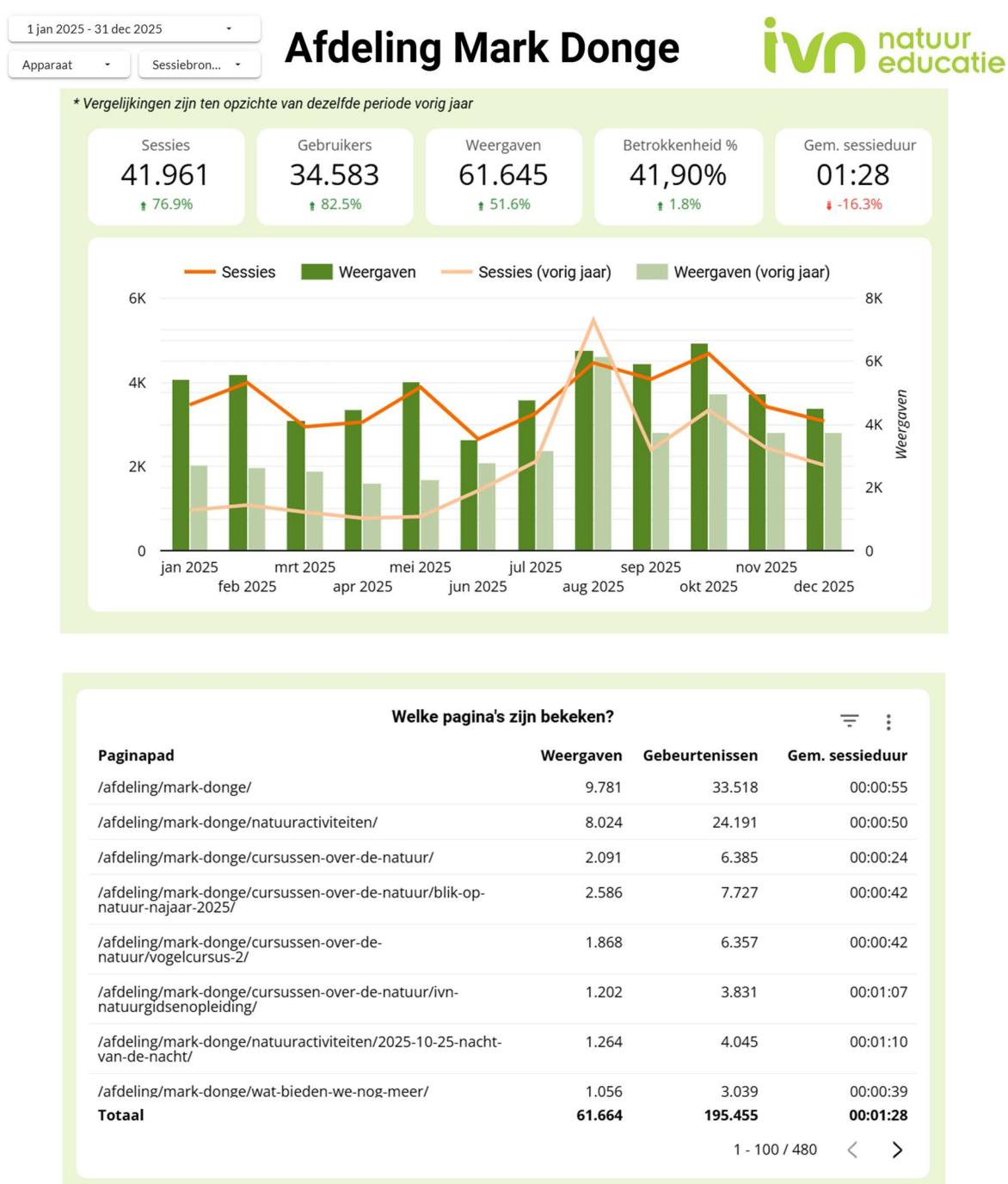
=====

Website, Ons IVN en Social media

Onze website maakt deel uit van de landelijke IVN website. Het technisch beheer wordt door IVN landelijk verzorgd, wij zorgen voor de inhoudelijke kant van ons gedeelte. Op de website staan, goed zichtbaar en bereikbaar natuurlijk de activiteiten en cursussen die we als afdeling organiseren. Via de website kun je je inschrijven voor die activiteiten en cursussen. Onder het menu-item 'Natuursignalen lezen' zijn steeds de laatste 4 gepubliceerde edities terug te vinden. Verder hebben alle werkgroepen en hun activiteiten een plaats gekregen en staat meer informatie over wie wij zijn en wat wij doen.

Voor een indruk over het website bezoek, hieronder een paar statistieken.

vervolg van de tabel op de vorige pagina

Welke pagina's zijn bekeken?			
Paginapad	Weergaven	Gebeurtenissen	Gem. sessieduur
/afdeling/mark-donge/natuuractiviteiten/2026-01-04-natuurwandeling-strijbeekse-heide/	111	345	00:01:07
/afdeling/mark-donge/werkgroepen/insectenwerkgroep/	108	306	00:00:42
/afdeling/mark-donge/vacatures-vrijwilligers/	75	239	00:00:07
/afdeling/mark-donge/natuuractiviteiten/2026-01-18-natuurwandeling-galderse-heide/	104	338	00:00:34
/afdeling/mark-donge/werkgroepen/vogelwerkgroep/observeren-en-monitoren/	73	187	00:00:20
/afdeling/mark-donge/natuuractiviteiten/2025-06-08-ivn-slootjesdag/	81	217	00:01:09
/afdeling/mark-donge/natuuractiviteiten/2025-03-15-nldoet-natuurtuin-oranjepolder/	58	180	00:00:13
Totaal	61.664	195.455	00:01:28
101 - 200 / 480 < >			

OnsIVN

OnsIVN is het intranet van IVN Wij hebben daar open groepen zijn toegankelijk voor alle IVN-ers die toegang hebben gekregen tot Ons IVN. De besloten groepen zijn voor het interne gebruik van een werkgroep. Om hier toegang toe te krijgen moet je account door een beheerder aan de betreffende groep zijn toegevoegd.

OnsIVN is ook bedoeld voor het uitwisselen van berichten en meldingen, en voor het verkrijgen van informatie die op OnsIVN is geplaatst.

Social media

Onze afdeling is actief op Facebook en Instagram. We plaatsen daar items die direct betrekking hebben op onze activiteiten, zoals aankondigingen voor de wandelingen, excursies en cursussen. En blikken daarop terug met de ingestuurde foto's. Je kunt altijd je bijdrage insturen naar socials@ivnmarkendonge.nl.

=====

Ledenadministratie en contributie

He jaar zijn we begonnen met 475 leden, 35 huisgenootleden en 46 jeugdleden.

De teller aan het eind van het jaar staat op 507 leden, 36 huisgenootleden en 47 jeugdleden. Nieuwe leden melden zich aan, en leden vertrekken (om uiteenlopende redenen). Maar per saldo zijn we in 2025 gegroeid met 34 leden. Laten we hopen dat de groei zich in 2026 voortzet.

Leden betalen nu €25 contributie. Van deze contributie is de helft voor IVN landelijk en de rest is voor onze afdeling.

Als leden meer dan €25 contributie betalen gaat het meerdere volledig naar de afdeling.

Huisgenootleden betalen €12,50 contributie waarvan €2 naar landelijk gaat.

De contributie van de jeugdleden bedraagt €25. Deze contributie komt volledig ten goede aan de afdeling. Bij jeugdleden kan een gereduceerde contributie van €12,50 voorkomen als andere gezinsleden ook lid zijn.

=====

Beleef de natuur

